

Brüssel, 30. jaanuar 2026
(OR. en)

5835/26

COHOM 27
CONUN 14
COPS 70
COASI 26
COAFR 29
CFSP/PESC 147
DEVGEN 16
MAMA 25

MENETLUSE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Delegatsioonid

Teema: Nõukogu järeldused ELi prioriteetide kohta ÜRO inimõigusi käsitlevatel foorumitel 2026. aastal

---

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu järeldused ELi prioriteetide kohta ÜRO inimõigusi käsitlevatel foorumitel 2026. aastal, mille nõukogu kiitis heaks oma 4151. istungil 29. jaanuaril 2026.

**JÄRELDUSED ELI PRIORITEETIDE KOHTA ÜRO INIMÕIGUSI KÄSITLEVATEL
FOORUMITEL 2026. AASTAL**

1. **Inimõigused**, olgu need siis kodaniku-, kultuurilised, majanduslikud, poliitilised või sotsiaalsed õigused, on universaalsed, jagamatud, üksteisest sõltuvad ja omavahel seotud. Need aitavad kindlustada inimväärikust, võrdsust, demokraatiat, õigusriiki, rahu ja kestlikku arengut. Rahu ja heaolu, vabadus ja julgeolek ning kestliku arengu eesmärkide ja tegevuskava 2030 eesmärkide saavutamine käivad õigusriigi, demokraatia ja kõigi inimõiguste austamisega käsikäes. Rahvusvaheline õigus on rahu, õigluse, vaba kaubanduse ja vaidluste lahendamise alus.
2. Euroopa Liit kinnitab taas oma vankumatut pühendumust **inimõiguste üldisele austamisele, kaitsmisele ja järgimisele** kõigi puhul ja kõikjal. EL kaitseb vankumatult inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi universaalsust. Nende universaalsete normide aktiivne edendamine ja kaitsmine, sealhulgas meie välistegevuses, on Euroopa Liidu ning selle liikmesriikide ja kodanike huvides. EL kavatseb tegutseda, võttes põhimõttekindla lähenemisviisi inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi tõhusaks kaitsmiseks ja edendamiseks kiiresti muutuvmas maailmas.
3. Kuna liit rajaneb rahvusvahelisel koostööl ja jagatud vastutusel, on praegune ulatuslik rünnak reeglitel põhineva **rahvusvahelise korra**, inimõiguste, rahvusvaheliselt kokkulepitud normide ja nende jõustamiseks loodud institutsioonide vastu vastuolus ELi strateegiliste huvidega. Ühiselt kokkulepitud normid ning tõhusad ja kaasavad **mitmepoolsed institutsioonid**, mille keskmes on Ühinenud Rahvaste Organisatsioon, on parimad vahendid rahu, julgeoleku, inimõiguste, jõukuse ja kestliku arengu tagamiseks kõigi jaoks. EL võtab jätkuvalt kindla seisukoha ja on rahvusvahelise õiguse ja inimõiguste järgimise kaitsmise ja edendamise eestvedaja, tuginedes oma ühtsusele, et tõhustada piirkondadevahelisi partnerlusi, mis tugevdavad rahvusvahelisi norme ja rahu. Kasutame mitmepoolsetel foorumitel kõiki võimalusi, et võidelda inimõiguste valdkonnas aset leidva taandarengu vastu.

4. EL jätkab **koostööd kõigi maailma piirkondadega** ning tõhustab jätkuvalt partnerlusi riikidega kõikides piirkondades. Endiselt on eriti oluline süvendada ja laiendada koostööd inimõiguste valdkonnas, sealhulgas ka muude kui tavapärase sarnaselt meelestatud partneritega, ning aidata ületada erimeelsusi. EL jääb kogu maailma riikide jaoks prognoositavaks ja usaldusväärseks partneriks.
5. EL kutsub jätkuvalt kõiki riike üles tegema täielikku koostööd ja tegutsema konstruktiivselt koos **ÜRO inimõiguste süsteemiga**. **ÜRO Inimõiguste Nõukogu** 20. aastapäeval on äärmiselt oluline kinnitada taas selle rolli inimõigustealase dialoogi, koostöö ja tegevuse peamise foorumina ning tugevdada selle positsiooni ja koostoimet teiste ÜRO asutuste, eelkõige ÜRO Peaassamblee kolmanda komitee tööga.
6. **Tugev ja tõhus ÜRO inimõiguste süsteem** eeldab, et ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo saaks tegutseda sõltumatult ja piisavate vahenditega. EL kutsub jätkuvalt kõiki riike üles andma ÜRO-le ja selle inimõiguste järelevalvemehhanismidele tingimusteta ja takistamatu juurdepääsu oma territooriumile, saatma alalisi kutseid ÜRO erimenetlustele ja muudele ÜRO inimõiguste mehhanismidele ning hõlbustama nende külastusi riikidesse. EL kinnitab taas oma vankumatut toetust **inimõiguste olukorra üldisele korrapärasele läbivaatamisele**, mis on ÜRO inimõiguste süsteemi nurgakivi, ning kutsub kõiki riike üles selles jätkuvalt osalema. EL rõhutab ÜRO erimenetluste volitatud esindajate olulist rolli, sõltumatust ja ausameelsust.
7. Kõik **kolm ÜRO sammast** on võrdselt olulised ja üksteist tugevdavad, kuna need moodustavad ÜRO süsteemi aluse. ÜRO-l on oluline roll normide kehtestamisel, samal ajal kui kõik ÜRO asutused ja üksused peaksid integreerima inimõiguste perspektiivi oma tegevusse. **Algatus „UN80“** annab võimaluse ÜROd tugevdada ja paremaks muuta, et ta saaks saavutada oma eesmärgid kolme samba raames, kuna mõju on eriti tähtis inimõiguste valdkonnas. EL on jätkuvalt valvas selles osas, et algatuse „ÜRO80“ kohane reformiprotsess ei mõjutaks ebaproportsionaalselt inimõiguste sammast, ning pöörab ka edaspidi erilist tähelepanu selle piisavale, prognoositavale, suuremale ja kestlikule **rahastamisele**, pidades silmas, et see samm on juba niigi struktuurselt alarahastatud ja likviidsuskriisist eriti mõjutatud. EL kutsub jätkuvalt kõiki riike üles täitma oma rahalisi kohustusi ning tasuma oma maksmisele kuuluvad summad täies mahus ja õigel ajal.

8. ÜRO Inimõiguste Nõukogus ja ÜRO Peaassamblee kolmandas komitees käimasolevad **ratsionaliseerimis- ja tõhustamisalased** jõupingutused annavad võimaluse tugevdada nende foorumite fookust, tõhusust ja mõju ning nende antavaid volitusi, samuti tugevdada koostööd Inimõiguste Nõukogu ja kolmanda komitee vahel, et vähendada kattuvusi ja vältida dubleerimist. EL kutsub kõiki riike üles nende jõupingutustega lojaalse koostöö vaimus ühinema, et säilitada nende üksuste põhifunktsioonid.
9. Inimõiguste austamiseks, kaitsmiseks ja järgimiseks ning püsiva rahu ja julgeoleku tagamiseks tuleb jätkata jõupingutusi, et **teha lõpp karistamatusele ning tagada vastutusele võtmine** kõikide rahvusvahelise õiguse, sealhulgas **rahvusvahelise inimõigustealase õiguse ja rahvusvahelise humanitaarõiguse** rikkumiste eest, olenemata nende toimumise kohast. Vastutus on konfliktide püsiva lahendamise võti. EL toetab koos partneritega kogu maailmas jätkuvalt ÜRO erimenetlusi, volitatud esindajaid ja muid sõltumatu uurimisi, mis käsitlevad inimõiguste rikkumisi ning rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumisi, sealhulgas neid, mis võivad kujutada endast rahvusvahelisi kuritegusid.
10. EL kinnitab veel kord oma vankumatut toetust rahvusvahelisele kriminaalõigussüsteemile, eelkõige **Rahvusvahelisele Kriminaalkohtule**, ning oma pühendumust Rooma statuudi järgimisele ning Rahvusvahelise Kriminaalkohtu sõltumatuse ja usaldusväärsuse säilitamisele. EL tuletab meelde, et Rooma statuudi kohased kuriteod, mis ohustavad rahu, julgeolekut ja heaolu maailmas, ei tohiks jääda karistamata. Selleks et Rahvusvaheline Kriminaalkohtu saaks täita oma volitusi, teevad osalisriigid kooskõlas Rooma statuudi sätetega kohtuga täielikku koostööd kohtu pädevusse kuuluvate kuritegude uurimisel ja nende eest vastutusele võtmisel. EL on viinud ellu pikaajalist ja jõulist poliitikat Rahvusvahelist Kriminaalkohtu toetuseks. EL innustab pidama dialoogi osalisriikide ja mitteühinenud riikide vahel, austades täielikult rahvusvahelist õigust ja Rooma statuuti, tagamaks, et kohus oleks jätkuvalt tõhus ja sõltumatu õigusasutus. EL mõistab jätkuvalt hukka kohtu, valitud ametnike, personali ja kohtuga koostööd tegevate isikute vastu suunatud rünnakud või ähvardused. Samuti annab EL oma täieliku toetuse ja panuse, et tagada kohtu ja selle töötajate kaitse välise surve või ohtude vastu, nii et kohus saaks jätkata toimimist igasuguses olukorras.

11. Tugev ja elujõuline **kodanikuühiskonna tegutsemisruum** on demokraatia, inimõiguste ja valitsuste vastutusele võtmise seisukohast väga oluline. Suurenenud rahastamispiirangute tõttu on paljudes riikides murettekitavalt suurenenud kodanikuühiskonna organisatsioonide ja inimõiguste kaitsjate ahistamine, ähvardamine ja ründamine, sealhulgas piiriülesed repressioonid, ning vastu on võetud üha piiravamaid õigusakte. EL jätkab tugeva ja vastupanuvõimelise kodanikuühiskonna toetamist ja kaitsmist nii internetis kui ka väljaspool seda, sealhulgas ELi kodanikuühiskonna strateegia kaudu, ning edendab ja soodustab süstemaatiliselt kodanikuühiskonna struktureeritud koostööd otsuseid tegevate asutustega ning osalemist ÜROs ja muudel mitmepoolsetel foorumitel.
12. **Muutuv dünaamika ÜROs** tekitab uusi väljakutseid ja sagendab katseid õõnestada olemasolevaid kohustusi ja norme. EL on kindlalt vastu mis tahes katsetele õõnestada riikide rahvusvahelisest õigusest tulenevaid kohustusi või nõrgendada inimõiguste universaalsust. EL kasutab kõiki ELi käsutuses olevaid vahendeid, sealhulgas kogu maailmas rakendatavat inimõiguste rikkujate vastast ELi sanktsioonirežiimi, et muuta ja parandada inimõiguste olukorda kogu maailmas. EL võitleb valenarratiivide vastu, sealhulgas nn ühepoolsete sunnimeetmete, desinformatsiooni ning välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste vastu.

13. EL teeb tööd inimõiguste rikkumiste lõpetamiseks ja edasiseks ärahoidmiseks, sealhulgas juhtides ja toetades **asjakohaseid algatusi** ÜRO Peaassamblee kolmandas komitees ja Inimõiguste Nõukogus. Riigipõhised algatused võimaldavad keskenduda üksikute riikide inimõiguste olukorrale vastavalt universaalsetele normidele kas selleks, et käsitleda konkreetseid rikkumisi, edendada vastutust või aidata parandada inimõiguste olukorda selliste volituste kaudu nagu sõltumatud mehhanismid ja erimenetlused ning ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo. EL jätkab juhtrolli võtmist Afganistani, Burundi, Eritrea, Korea Rahvademokraatliku Vabariigi (KRDV), Myanmar/Birma ja Valgevenega seotud **riigipõhistes algatustes**. EL jälgib tähelepanelikult algatusi, mis käsitlevad Gruusiat (sealhulgas okupeeritud separatistlikke piirkondi Abhaasiat ja Lõuna-Osseetiat), Haitit, Iraani, Kesk-Aafrika Vabariiki, Kongo Demokraatlikku Vabariiki, Nicaraguat, okupeeritud Palestiina ala, Somaaliat, Sudaani, Süüriat, ajutiselt okupeeritud Ukraina territooriume (sealhulgas Krimmi Autonoomset Vabariiki ja Sevastopoli linna) ja Venemaad. EL osaleb aktiivselt kõigis riigipõhistes interaktiivsetes dialoogides erimenetluste volitatud esindajatega ning muudes mõttevahetustes, et juhtida tähelepanu muudele konkreetsetele inimõiguste olukordadele ja vastavatele piirkondlikele probleemidele. EL võtab samuti järelmeetmeid seoses ÜRO Inimõiguste Nõukogu viimatiste eriistungitega. EL juhib temaatilisi algatusi surmanuhtluse, usu- ja veendumusvabaduse ning lapse õiguste kohta.

14. EL mõistab jätkuvalt kõige karmimalt hukka Venemaa ebaseadusliku, provotseerimata ja põhjendamatu agressioonisõja **Ukraina** vastu. Samuti mõistab EL jätkuvalt kõige karmimalt hukka Venemaa poolt Ukrainas jätkuvalt toimepandavad rahvusvahelise inimõigustealase õiguse ja rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumised, nagu sõjavangide ja tsiviilisikutest kinnipeetavate kiirhukkamised, meelevaldne kinnipidamine, piinamise ja muude väärkohtlemise vormide, sealhulgas vägistamise ning konfliktidega seotud seksuaalse ja soolise vägivalla süstemaatiline ja laialdane kasutamine. EL on sügavalt mures üha suurema arvu tsiviilisikute surma ja vigastamise pärast, mis on tingitud sellest, et Venemaa kasutab droone ja lõhkerelvi, muu hulgas laia ulatusega droone ja lõhkerelvi linnaaladel ning *muu* tsiviiltaristu ja tsiviilisikute vastu. Uurimiskomisjon on jõudnud järeldusele, et Venemaa ametivõimud on toime pannud inimsusvastaseid kuritegusid, nagu piinamine, kadunuks jääma sundimine, mõrvad ja elanikkonna sunniviisiline ümberasustamine, ning sõjakuritegusid, sealhulgas tsiviilisikute tahtlik ja intensiivistunud ründamine. EL kutsub Venemaad ja Valgevenet jätkuvalt üles viivitamata lõpetama laste küüditamises ja sunniviisilises ümberasustamises seisnevad rasked rikkumised, mis kujutavad endast uurimiskomisjoni järelduste kohaselt sõjakuritegusid, lõpetama Ukraina laste ebaseadusliku lapsendamise ning tagama nende viivitamatu ja turvalise tagasipöördumise Ukrainasse. EL kutsub Venemaad üles viivitamata lõpetama Ukraina alaealiste ja noorte militariseerimise ja ideoloogilise mõjutamise, nagu on märgitud ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo viimastes aruannetes inimõiguste olukorra kohta Ukrainas. EL on kindlalt pühendunud sellele, et tagada täielik vastutusele võtmine kõigi Venemaa agressioonisõjast tulenevate rahvusvaheliste kuritegude ning inimõiguste rikkumiste eest, sealhulgas Rahvusvahelise Kriminaalkohtu prokuröri läbiviidavate uurimiste põhjal, ning kaitsta ohvrite õigust õigusemõistmisele, heastamisele ja mittekordumise tagatistele. Selles kontekstis märgib EL uue konventsiooni (millega luuakse Ukraina kahjunõuete rahvusvaheline komisjon) allkirjastamist ja kutsub üles tööd jätkama. EL toetab jätkuvalt täiendavaid jõupingutusi, mis on seotud Ukraina-vastaste agressioonikuritegude erikohtuga, ning tööd tervikliku hüvitusmehhanismi loomiseks. EL toetab Ukraina küsimustega tegeleva uurimiskomisjoni volituste pikendamist ÜRO Inimõiguste Nõukogu poolt. EL nõuab, et Venemaa lõpetaks agressiooni, viiks kogu Ukraina territooriumilt välja kõik oma väed ja sõjalise varustuse ning austaks täielikult Ukraina suveräänsust, sõltumatust ja territoriaalset terviklikkust riigi rahvusvaheliselt tunnustatud piirides. EL on endiselt pühendunud kõikehõlmavale, õiglasele ja püsivale rahule Ukrainas, mis põhineb ÜRO põhikirja põhimõtetel ja rahvusvahelisel õigusel, ning tervitab kõiki selleks tehtavaid jõupingutusi.

15. EL jätkab struktuursete ja süstemaatiliste inimõiguste rikkumiste jälgimist **Venemaal** ja mõistab need jätkuvalt hukka. Rikkumised on osa üha intensiivistuvatest süstemaatilistest ja riigi toetatud siserepressioonidest, mis hõlmavad meelevaldse kinnipidamise kasutamist ning piinamise ja väärkohtlemise laialdast ja süstemaatilist kasutamist. EL on endiselt sügavalt mures suletud kodanikuühiskonna tegutsemisruumi pärast nii internetis kui ka väljaspool seda ning mõistab hukka kodanikuühiskonna, teisitimõtlejate ja sõltumatu meedia süstemaatilise mahasurumise Venemaal koos piiriüleste repressioonidega. EL kutsub Venemaad tungivalt üles kaotama oma repressiivsed õigusaktid ja viima oma riigisiseseid õigusaktid kooskõlla rahvusvahelise inimõigustealase õigusega. EL kutsub üles viivitamata ja tingimusteta vabastama ja rehabiliteerima kõik meelevaldselt kinni peetud isikud, sealhulgas poliitvangid, ning kutsub Venemaad üles lõpetama kohtusüsteemi ja õiguskaitseasutuste poliitilise väärkasutamise. EL kutsub Venemaad jätkuvalt tungivalt üles tegema täielikku koostööd ÜROga, sealhulgas riigi inimõiguste olukorraga seotud erimenetluste, uurimismehhanismide ja piirkondlike mehhanismidega, ning täielikult ellu viima kõiki Euroopa Inimõiguste Kohtu seni täitmata otsuseid.
16. EL mõistab karmilt hukka inimõiguste rängad, süstemaatilised ja laiaulatuslikud rikkumised **Valgevenes**. EL kutsub Valgevene ametivõime jätkuvalt tungivalt üles lõpetama igasugused repressioonid. EL võtab teadmiseks mõne poliitvangi hiljutise vabastamise ning kutsub Valgevenet jätkuvalt tungivalt üles viivitamata ja tingimusteta vabastama ja rehabiliteerima kõik poliitvangid, tagades nende vabastamisel kohtumenetluste lahendamise ning lõpetades igasuguse ahistamise või surve, mis võib viia nende sunnitud lahkumise, väljasaatmise või konsulaarteenustest ilmajätmiseni. EL kutsub Valgevene ametivõime tungivalt üles kaotama surmanuhtluse ja kehtestama esimese sammuna moratoriumi. EL kutsub Valgevene ametivõime üles alustama tõelist ja kaasavat dialoogi ühiskonna kõigi osadega. Samuti kutsub EL Valgevene ametivõime jätkuvalt tungivalt üles tegema täielikku koostööd rahvusvaheliste ja piirkondlike inimõiguste järelevalvemehhanismidega. EL on jätkuvalt pühendunud sellele, et toetada kõiki jõupingutusi, mille eesmärk on tagada vastutusele võtmine, ning ohvrite õigust heastamisele, tõe ja mittekordumise tagatistele. EL nõuab, et Valgevene ametivõimud lõpetaksid oma osalemise Venemaa Ukraina-vastases agressioonisõjas ja rändajate poliitilistel eesmärkidel ärakasutamise Venemaa kaasosalusel. EL jätkab tööd selle nimel, et inimõiguste olukorra halvenemine Valgevenes jääks Inimõiguste Nõukogu päevakorras tähtsale kohale, ning toetab Valgevene inimõiguste olukorraga tegeleva eriraportööri ja sõltumatute ekspertide rühma tööd.

17. EL mõistab hukka kõik rahvusvahelise inimõigustealase õiguse ja rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumised kogu **okupeeritud Palestiina alal**. EL väljendab heameelt ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2803 vastuvõtmise üle. EL on jätkuvalt kindlalt pühendunud rahvusvahelisele õigusele ning terviklikule, õiglasele ja püsivale rahule, mis kooskõlas asjaomaste ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidega tugineb kahe riigi kooseksisteerimisel põhinevale lahendusele, kus kaks demokraatlikku riiki – Iisrael ja Palestiina – elavad rahu kõrval turvalistes ja tunnustatud piirides, ning toetab sellesuunalisi diplomaatilisi jõupingutusi, mis põhinevad rahvusvahelisel õigusel. EL rõhutab jätkuvalt vajadust tagada humanitaarabi kiire, turvaline ja takistusteta toimetamine Gaza sektorisse ning selle katkematu ja piisav jagamine kogu Gaza sektoris. EL kutsub jätkuvalt kõiki osapooli üles hõlbustama humanitaarabi täielikku ja takistamatut juurdepääsu Gaza sektorile, et reageerida elanikkonna kiireloomulistele vajadustele, ning kutsub tungivalt üles jagama abi tõhusalt kooskõlas rahvusvahelise õigusega, sealhulgas ÜRO asutuste, eelkõige UNRWA poolt. EL kutsub Iisraeli üles valitsusväliste organisatsioonide registreerimise seadust selle praegusel kujul mitte rakendama. EL toetab jätkuvalt okupeeritud Palestiina alal tegutsevat uurimiskomisjoni ja muid asjakohaseid ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo volitustel seal tegutsevaid osalejaid. EL kutsub kõiki osapooli üles täitma oma kohustusi, mis tulenevad rahvusvahelisest õigusest, sealhulgas rahvusvahelisest inimõigustealasest õigusest ja rahvusvahelisest humanitaarõigusest, ning rõhutab, et kõnealuste õigusnormide rikkumistega peab kaasnema vastutusele võtmine. EL tuletab meelde vajadust rakendada täielikult Rahvusvahelise Kohtu määruseid, mis on õiguslikult siduvad, ning võtab teadmiseks selle esitatud nõuandvad arvamused. EL mõistab teravalt hukka olukorra edasise eskaleerumise pärast asunike poolt Palestiina tsiviilelanike vastu toime pandud vägivalda märkimisväärset suurenemist ning hirmutamispoliitika ja ähvardused seoses sundrände ja anneksiooniga Jordani Läänekaldal, sealhulgas Ida-Jeruusalemmas, ning Iisraeli vastu suunatud terrorirünnakud. EL kutsub Iisraeli valitsust üles rahvusvahelise õiguse kohaselt ebaseaduslike asunduste laienemise tagasi pöörama, hoiduma igasugusest annekteerimisest ja võtma vägivaldsed asunikud vastutusele. EL tuletab meelde, et ÜRO Peaassamblee võttis vastu New Yorgi deklaratsiooni Palestiina küsimuse rahumeelse lahendamise ja kahe riigi kooseksisteerimisel põhineva lahenduse rakendamise kohta. EL rõhutab kodanikuühiskonna olulist rolli iisraellaste ja palestiinlaste vahelise dialoogi edendamisel inimõiguste, rahu ning konfliktile tervikliku ja õiglase lahenduse leidmise teemal. EL loodab, et koostööd kodanikuühiskonna ja valitsusväliste organisatsioonidega tulevikus ei takistata.

18. Inimõiguste olukord **Iraanis** on endiselt väga murettekitav, eelkõige teeb muret hukkamiste arvu jätkuv suurenemine ja teated inimohvritest meeleavaldustel, kus iraanlased väljendasid oma õiguspärasest püüdlust parema elu, vabaduse ja väärrikuse poole. EL mõistab jätkuvalt hukka julgeolekujõudude poolse vägivalda ja hirmutamistaktika kasutamise meeleavaldajate suhtes ning nende meelevaldse kinnipidamise. EL kutsub Iraani valitsust üles lõpetama hukkamised ja järgima järjepidevat poliitikat surmanuhtluse kaotamiseks. EL kutsub Iraani üles kõrvaldama seadustes ja tegelikkuses naiste ja tütarlaste ning etnilistesse, usu-, keele- ja muudesse vähemustesse kuuluvate isikute diskrimineerimise kõik vormid. EL on jätkuvalt mures arvamuse-, väljendus- ja kogunemisvabaduse piirangute pärast nii internetis kui ka mujal. Võimaldada tuleks teabe vaba liikumist ja juurdepääsu internetile. Kõik oma õiguste rahumeelse kasutamise eest vahistatud isikud tuleks viivitamata vabastada. EL on sügavalt mures ahistamise ja kättemaksu pärast, mis on suunatud eelkõige teisitimõtlejate, usu- ja etnilistesse vähemustesse kuuluvate isikute ja inimõiguste kaitsjate vastu ning mida pannakse muu hulgas toime piiriüleste repressioonide kaudu, sealhulgas ELi pinnal. EL väljendab muret seoses afgaanide ulatusliku, sealhulgas sunniviisilise tagasisaatmisega Iraanist. EL kutsub Iraani üles tagama kõigile kinnipeetavatele nõuetekohase menetluse ja õiglase kohtumenetluse. EL nõuab kõigi Iraanis meelevaldselt kinni peetud kodanike, sealhulgas ELi kodanike ja topeltkodakondsusega isikute viivitamatut ja tingimusteta vabastamist ning kutsub Iraani ametivõime üles lõpetama häbiväärse tava pidada poliitilise kasu saamiseks kinni välisriikide kodanikke. Samuti kutsub EL Iraani tungivalt üles täitma oma kohustusi, mis tulenevad diplomaatiliste ja konsulaarsuhete Viini konventsioonidest ning kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelisest paktist.

19. EL mõistab teravalt hukka inimõiguste rikkumised **Afganistanis**. Need rikkumised hõlmavad soolist vägivalda, naiste ja tütarlaste äärmuslikku soolist diskrimineerimist Talibani poolt, sealhulgas naiste ja tütarlaste ilmajätmist õigusest haridusele pärast 6. klassi, ning väljendus-, liikumis- ja töövabadusest ilmajätmist, sealhulgas keelates naistel ära töötamise valitsusväliste organisatsioonide ja ÜRO heaks. Selline naiste ja tütarlaste õiguste süstemaatiline ja süsteemne rikkumine võib kujutada endast soolist tagakiusamist, mis on inimsusvastane kuritegu vastavalt Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudile, millega Afganistan on ühinenud. EL jätkab surve avaldamist, et tagada Afganistani naistele ja tütarlastele kõigi inimõiguste ja põhivabaduste täielik ja võrdne kasutamine, samuti nende mõjuvõimu suurendamine ning nende sisukas ja turvaline osalemine ja juhtroll ühiskonna ja avaliku elu kõigis valdkondades, muu hulgas Doha protsessi raames, ning tagada nende kaitse igasuguse vägivalla eest. EL kutsub samuti üles kaitsma vähemustesse, sealhulgas etnilistesse ja usuvähemustesse kuuluvate isikute (nagu hazarad), haavatavas olukorras olevate isikute ning LGBTI-inimeste õigusi. EL rõhutab, et püsiva rahu, stabiilsuse ja heaolu tagamiseks on vaja Afganistani juhitud poliitilist protsessi, kuhu on kaasatud kõik afgaanid ja milles osalevad võrdselt ja sisuliselt ka naised. EL toetab ÜRO Afganistani abimissiooni (UNAMA) selle ulatuslike volituste raames, millel on tugev inimõiguste komponent, ning Afganistani inimõiguste olukorra eriraportööri. Pärast seda, kui inimõiguste nõukogu on loonud Afganistani jaoks uue vastutusmehhanismi, aitab EL ÜRO-l tagada, et selle volitusi saab hakata võimalikult kiiresti ellu viima ja et seda rahastataks piisavalt.

20. EL väljendab veel kord oma tõsist muret inimõiguste olukorra pärast **Hiinas**, sealhulgas Tiibetis, Sise-Mongoolias, Hongkongis ja Xinjiangis. EL kutsub Hiinat tungivalt üles tegema konstruktiivset koostööd ÜRO inimõiguste ülemvolinikuga ja tema bürooga ja kõigi rahvusvaheliste inimõiguste mehhanismidega, sealhulgas selleks, et rakendada soovitusel, mis on esitatud Xinjiangis toime pandud inimõiguste rikkumisi käsitlevas hindamisaruandes. EL pöörab tähelepanu sellele, et inimõigusi saaks täielikult kasutada ja tagatud oleksid põhivabadused, eelkõige arvamus- ja väljendus-, ühinemis- ja rahumeelse kogunemise vabadus; usu- ja veendumusvabadus, sealhulgas usurühmade õigus korraldada oma asju ilma sekkumiseta ja vabalt valida oma usujuhte; naiste ja tütarlaste õiguste kaitse; kultuurilise identiteedi säilitamine; ning sunniviisilise töö kaotamine. EL jälgib ka edaspidi tähelepanelikult kodanikuühiskonna olukorda ja üksikjuhtumeid, mis puudutavad inimõiguste kaitsjaid, sealhulgas ÜRO mehhanismidega koostööd tegevaid isikuid, ning neid isikuid, kes puutuvad kokku ahistamise, hirmutamise ja jälgimisega, sealhulgas piiriüleste repressioonidega. EL kordab oma üleskutset Hiinale järgida tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet ning hoiduda eksterritoriaalsest tegevusest (sealhulgas survestamisest), mis ei ole kooskõlas rahvusvahelise õigusega. EL kutsub Hiinat tungivalt üles austama, kaitsma ja järgima kõigi, sealhulgas uiguuride, tiibetlaste ja etnilistes, usu-, keele- või muudesse vähemustesse kuuluvate isikute inimõigusi. Seoses Hongkongiga kinnitab EL taas oma muret riikliku julgeoleku õigusaktide repressiivse kasutamise pärast ja kutsub Hiinat tungivalt üles täitma oma rahvusvahelisi kohustusi, sealhulgas taastama Hongkongi ulatusliku autonoomia vastavalt põhimõttele „üks riik, kaks süsteemi“. Võimaluse korral ja austades täielikult universaalseid inimõigusi, on EL valmis tegema Hiinaga koostööd, sealhulgas mitmepoolsetes raamistikes.

21. EL kutsub **KRDV** ametivõime üles võtma konkreetseid meetmeid, et lõpetada nende poolt toime pandud rängad, süstemaatilised ja laiaulatuslikud inimõiguste rikkumised, nagu on meelde tuletatud ÜRO Peaassamblee resolutsioonis 80/220. EL kutsub KRDDVd tungivalt üles austama, kaitsma ja järgima inimõigusi, põhivabadusi ja õigusriigi põhimõtet. Me kordame vajadust tagada inimõiguste rikkumiste eest vastutusele võtmine, sealhulgas seeläbi, et kaalutakse Rahvusvahelise Kriminaalkohtu poole pöördumist. EL innustab KRDDVd osalema konstruktiivses tegevuses ja dialoogis rahvusvahelise üldsusega, sealhulgas ÜRO inimõiguste süsteemiga ja eriraportööriga.

22. EL tuleb meelde **Gruusia** kohustust võimaldada põhivabaduste kasutamist ning kutsub Gruusiat tungivalt üles tunnistama kehtetuks või vaatama põhjalikult läbi hiljutised õigusaktid, mis on vastuolus Gruusiale rahvusvahelisest inimõigustealasest õigusest tulenevate kohustustega ning mis piiravad või rikuvad põhjendamatult kogunemis-, ühinemis- või väljendusvabadust, sealhulgas meediavabadust ja meedia mitmekesisust. EL on mures kohtusüsteemi poliitiliselt motiveeritud kasutamise pärast ja kodanikuühiskonna organisatsioonide suhtes algatatud kriminaaluurimiste pärast. EL mõistab jätkuvalt karmilt hukka meelevaldsed vahistamised ja üha sagedasemad repressioonid/tagakiusamised, sealhulgas opositsioonijuhtide, sõltumatute ajakirjanike ja meediatöötajate ning kodanikuühiskonna osalejate vangistamise, mis süvendavad Gruusias tagasiminekut demokraatia ja õigusriigi valdkonnas. EL kutsub Gruusia ametivõime jätkuvalt üles vabastama viivitamata ja tingimusteta kõik meelevaldselt kinni peetud isikud. EL tuleb meelde piinamise ja väärkohtlemise täielikku keeldu ning rõhutab, et on oluline teha lõpp karistamatusele seoses õiguskaitseasutuste poolt toime pandud rikkumistega.
23. Seoses **Myanmariga/Birmaga** mõistab EL jätkuvalt hukka igasuguse tsiviilisikute vastu suunatud vägivalla ja kutsub üles selle lõpetama, vabastama kõik meelevaldselt kinni peetud isikud, eelkõige 2021. aasta sõjaväelise riigipöörde tõttu kinni peetud isikud, ning tagama stabiilsuse ja rahumeelse leppimise. EL nõuab, et kiiresti loodaks läbipaistev, kaasav ja usaldusväärne demokraatlik protsess ning toetab sellega seoses jätkuvalt ÜRO ja ASEANi jõupingutusi, sealhulgas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2669 (2022) ja ASEANi viiepunktilise konsensuse täielikku rakendamist. EL keeldub tunnustamast mis tahes valimisi, mis ei ole vabad ega õiglased ning mille eesmärk on legitimeerida sõjavägi ilma demokraatliku protsessi nõudeid täitmata. EL kutsub üles tagama seisukohtade suurema sidususe kogu ÜRO süsteemis ja kohapeal. EL toetab jätkuvalt õigusemõistmist ja vastutusele võtmist kõigi inimõiguste rikkumiste eest, sealhulgas konfliktidega seotud seksuaalse ja soolise vägivalla, repressioonide ja valimatu tsiviilisikute ründamise eest. EL nõuab, et kõigil abivajajatel oleks täielik, turvaline ja takistamatu juurdepääs humanitaarabile. EL toetab vägivalla lõpetamist ja tsiviilelanike, sealhulgas rohingjade kasvava militariseerimise tagasipööramist Arakanis ja pagulaslaagrites. EL toetab jätkuvalt ÜRO mehhanisme, sealhulgas Myanmaris inimõiguste olukorraga tegelevat ÜRO eriraportööri ja ÜRO peasekretäri Myanmaris erisaadikut, samuti vastutusmehhanisme, eelkõige Myanmaris käsitlevat sõltumatut uurimismehhanismi.

24. EL on äärmiselt mures **Sudaanis** laialdaselt aset leidnud ja arvukates aruannetes dokumenteeritud rahvusvahelise humanitaarõiguse ja inimõigustealase õiguse rikkumiste pärast, sealhulgas ulatusliku seksuaalse ja soolise vägivalla, etniliselt motiveeritud tapmiste, näljutamise sõjapidamisviisina kasutamise, lapse õiguste rikkumiste ja ulatusliku sundrände pärast. EL mõistab jätkuvalt sellised jõhkrad massikuriteod ühemõtteliselt hukka, kusjuures paljusid neist on toime pandud süstemaatiliselt ja murettekitavas mastaabis ning need on avaldanud laastavat mõju tsiviilelanikkonnale, eelkõige naistele ja lastele ning teistele haavatavas olukorras olevatele isikutele. EL kutsub jätkuvalt kõiki konfliktiosalisi üles jätkama läbirääkimisi kohese ja püsiva relvarahu saavutamise nimel ning austama rahvusvahelist humanitaarõigust ja rahvusvahelist inimõigustealast õigust ning Sudaani suveräänsust, ühtsust ja territoriaalset terviklikkust. EL nõuab tsiviilisikute, tsiviiltaristu, humanitaartöötajate ja humanitaarabi juurdepääsu kaitset, mis ei tohi sõltuda relvarahust. EL keskendub eesmärgile tagada vastutusele võtmine kogu riigis toime pandud jõhkrate massikuritegude eest, kusjuures nende hulka kuulub arvukalt kuritegusid, mille puhul võib olla tegemist sõjakuritegude ja inimsusvastaste kuritegudega. EL toetab Rahvusvahelise Kriminaalkohtu ja ÜRO tööd ning kutsub Sudaani üles tegema koostööd Sudaani käsitleva sõltumatu rahvusvahelise teabekogumissiooniga.
25. EL on jätkuvalt sügavalt mures kõigi osaliste poolt **Kongo Demokraatliku Vabariigi idaosas** toime pandud laiaulatuslike rikkumiste pärast. Nende hulka kuuluvad kohtuvälised hukkamised, kiirkorras või omavolilised hukkamised, seksuaalne ja sooline vägivald ning lapssõdurite värbamine ja kasutamine. Peame tagama, et kõik inimõiguste ja rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumiste toimepanijad võetakse vastutusele. See kinnitab tungivat vajadust tagada piisav rahastamine kahes Kivu provintsis toime pandud inimõiguste rikkumiste sõltumatule uurimiskomisjonile, kellele anti volitused Inimõiguste Nõukogu 2025. aasta resolutsiooniga.

26. **Süüria rahvas** püsib jätkuvalt oma väärikuse, vabaduse ja õigluse suunalistes püüdlustes märgilisel uuel kursil. EL on jätkuvalt pühendunud Süüria juhitud ja Süüria vastutusel toimuvale kaasavale kahjuliku välissekkumiseta üleminekule. Vastutus, terviklik ja kaasav üleminekuperioodi õigusemõistmise protsess ning inimõiguste, sealhulgas usukogukondadesse kuuluvate isikute inimõiguste austamine on püsiva rahu ja leppimise saavutamise võti. EL toonitab olulist rolli, mida etendavad kaasavus, humanitaar- ja julgeolekuolukorra parandamine ning pluralistlik kodanikuühiskonna tegutsemisruum, sealhulgas vaba ja sõltumatu meedia ning Süüria diasporaa kogukond, kuivõrd need on selle ülemineku võtmetähtsusega tingimused. EL kutsub kõiki osalejaid tungivalt üles hoiduma edasisest vägivallast, tagama kõigi tsiviilisikute turvalisuse ja kaitse ning austama rahvusvahelist õigust ja universaalseid inimõigusi, sealhulgas naiste ja laste õigusi. Kõik, kes vastutavad – olgu siis minevaste või praeguste – rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumiste või inimõiguste rikkumiste eest tuleb vastutusele võtta ja kohtu alla anda. EL kutsub üles austama, kaitsma ja järgima kõigi süürlaste inimõigusi, sealhulgas sõltumata isiku soost, etnilisest päritolust või usutunnistusest. EL toetab jätkuvalt Süüria küsimuste uurimiskomisjoni, rahvusvahelist, erapooletut ja sõltumatut Süüria mehhanismi ning Süüria Araabia Vabariigis teadmata kadunud isikutega tegelevat sõltumatut institutsiooni. EL kutsub neid ÜRO üksusi üles jätkama asjaomaste riiklike institutsioonidega tihedat koostööd ja täiendama riiklikke jõupingutusi. EL kordab oma üleskutset pikendada uurimiskomisjoni volitusi ning oma üleskutset Süüria üleminekuvõimudele tagada rahvusvahelise, erapooletu ja sõltumatu mehhanismi ja teadmata kadunud isikutega tegeleva sõltumatu institutsiooni jaoks Süürias täielik, piiranguteta juurdepääs.

27. EL jätkab oma partneritega, sealhulgas Ameerika Ühendriikidega ning teiste piirkondlike ja rahvusvaheliste partneritega, koostööd selle nimel, et edendada **Venezuelas** läbirääkimistele tuginevat rahumeelset ja kaasavat demokraatiale üleminekut, mis vastaks Venezuela rahva tahtele, austades täielikult Venezuela suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust. EL edendab jätkuvalt kaasavat Venezuela juhitavat dialoogi, mille kaudu võidakse leida sellele mitmemõõtmelisele kriisile rahumeelne ja demokraatlik lahendus. EL kutsub jätkuvalt üles korraldama õiglaseid, usaldusväärseid ja läbipaistvaid valimisi ning austama demokraatlikke norme, mis on poliitilise kriisi lahendamisel keskse tähtsusega. EL nõuab jätkuvalt kõigi poliitvangide vabastamist ja meelevaldsete kinnipidamiste, sealhulgas topeltkodakondsusega isikute ja välisriikide kodanike kinnipidamise lõpetamist. Poliitilised repressioonid, sealhulgas piinamine ja muu julm, ebainimlik või alandav kohtlemine kinnipidamiskeskustes, eelkõige inimõiguste kaitsjate ja ajakirjanike suhtes, peavad lõppema. EL toetab jätkuvalt põhivabaduste, sealhulgas rahumeelse kogunemise, ühinemise ja väljendusvabaduse täielikku austamist. EL kutsub Venezuelat tungivalt üles tegema konstruktiivset koostööd kõigi inimõiguste mehhanismidega, sealhulgas ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo ja Rahvusvahelise Kriminaalkohtu prokuratuuriga. EL toetab ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo sisulist tagasipöördumist riiki. Igal juhul tuleb järgida rahvusvahelist õigust, sealhulgas ÜRO põhikirja.
28. EL jätkab **Haiti** toetamist humanitaarkriisi käsitlemisel, inimõiguste edendamisel, relvastatud kuritegelike rühmituste äärmusliku vägivalda vastu võitlemisel ning demokraatia ja õigusriigi taastamisel. Samuti ergutab EL jätkuvalt Haiti ametivõime liikuma edasi õiglase ja vabade valimiste suunas.
29. Märkides edusamme majanduslike ja sotsiaalsete õiguste valdkonnas, sealhulgas võitluses naiste suguelundite moonutamise vastu, on EL endiselt mures olukorra pärast **Eritreas** seoses paljude inimõiguste rikkumistega, mille hulka kuuluvad tähtajatu sõjaväeteenistus ja meelevaldne värbamine, samuti meelevaldne kinnipidamine, kadunuks jääma sundimine, piinamine ja ebainimlikud vanglatingimused ning laialt levinud karistamatus. EL kutsub Eritread jätkuvalt üles järgima ÜRO põhikirja ja täitma oma rahvusvahelisi kohustusi ning innustab Eritread tugevdama oma partnerlust ÜROga, sealhulgas osalema konstruktiivses inimõigustealases dialoogis.

30. EL jälgib tähelepanelikult inimõiguste olukorda **Aserbaidžaanis** ning toetab jätkuvalt Armeenia ja Aserbaidžaanis vahelist kestvat ja püsivat rahu.
31. **Türgilt** kui ELi kandidaatriigilt ja Euroopa Nõukogu pikaajaliselt liikmelt oodatakse, et ta täidaks oma vastavaid lubadusi ja kohustusi, mis tulenevad rahvusvahelisest õigusest, sealhulgas rahvusvahelisest inimõigustealasest õigusest.
32. EL jätkab kõigi mitmepoolsete foorumite kaudu oma tugevat toetust võrdõiguslikkuse tegevuskavale. Kooskõlas oma rahvusvaheliste kohustustega edendab ja suurendab EL otsustavalt jõupingutusi, et saavutada **sooline võrdõiguslikkus**, soodustada seda, et kõik naised ja tütarlapsed saaksid täielikult kasutada kõiki inimõigusi, ning toetada naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamist, sealhulgas soolise võrdõiguslikkuse aspekti riikide ja teemade kontekstis arvessevõtmise kaudu. EL toetab ambitsioonikat ja ümberkujundavat lähenemisviisi soolise ebavõrdsuse, diskrimineerimise ning naiste- ja tütarlastevastase vägivalda algpõhjuste ja riskiteguritega tegelemiseks. EL toetab jätkuvalt soolise perspektiivi täielikku integreerimist rahu- ja julgeolekualgatustesse, sealhulgas naisi, rahu ja julgeolekut käsitleva ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 ja sellele järgnenud resolutsioonide rakendamise kaudu, tugevdades naiste ja tütarlaste täielikku, võrdset ja sisulist osalemist ja juhtrolli konfliktide ennetamises ja lahendamises kogu konflikttsükli jooksul. EL kasutab kõiki võimalusi kõigil asjakohastel foorumitel, et jätkata kõnealuste kohustuste täitmist. EL on kindlalt vastu mis tahes tegevusele või ettepanekule, mille eesmärk on õõnestada kehtivaid rahvusvahelisi kohustusi ja standardeid. Veelgi olulisem on, et soolist võrdõiguslikkust täiendavalt ei kahjustataks ja et olemasolevad lüngad kõrvaldataks kiiresti. Seoses sellega jääb EL valvsaks katsete suhtes eemaldada, muuta või väärtõlgendada sõnastust, mis on seotud soolise võrdõiguslikkuse, naiste ja tütarlaste inimõiguste täielikku kasutamise ja nende mõjuvõimu suurendamise ning seksuaalsel sättumusel ja soolisel identiteedil põhineva diskrimineerimisega. EL jääb valvsaks ka katsete suhtes eemaldada, muuta või väärtõlgendada seksuaal- ja reproduktiivtervise ning -õigustega seotud sõnastust, nagu on kindlaks määratud Euroopa arengukonsensuse punktis 34 (vt järgmine punkt).

33. ELil on jätkuvalt kohustus edendada, kaitsta ja järgida kõiki inimõigusi ning rakendada täies mahus ja mõjusalt Pekingi tegevusprogrammi ning rahvastiku ja arengu rahvusvahelise konverentsi tegevusprogrammi ja nende läbivaatamiskonverentside tulemusi; samuti on selles vallas ELi tähelepanu all endiselt **seksuaal- ja reproduktiivtervis ning -õigused**. Seda silmas pidades kinnitab EL taas oma kindlat pühendumust edendada, kaitsta ja järgida iga inimese õigust omada täielikku kontrolli ning otsustada vabalt ja vastutustundlikult oma seksuaalsuse ning seksuaal- ja reproduktiivtervisega seotud küsimuste üle ilma diskrimineerimise, sunni ja vägivallata. Lisaks rõhutab EL vajadust tagada üldine juurdepääs igakülgele kvaliteetsele ja taskukohasele seksuaal- ja reproduktiivtervise alasele teabele ja haridusele, sealhulgas põhjalikule seksuaalharidusele, ning tervishoiuteenustele.
34. EL seab soolise võrdõiguslikkuse saavutamiseks tehtavate jõupingutuste keskmesse igasuguse vägivalla, sealhulgas **seksuaalse ja soolise vägivalla** ennetamise ja kaotamise nii internetis kui ka väljaspool seda, samuti ohvrite ja vägivalla üleelanute kaitse ning õigusrikkujate karistamise. EL edendab kogu ühiskonda hõlmavaid lähenemisviise, et kaasata mehed ja poisid liitlaste ja kasusaajatena igasuguse soolise ebavõrdsuse kaotamise jõupingutustesse, sealhulgas käsitledes diskrimineerivaid seadusi ning võideldes sooliste stereotüüpide ja diskrimineerivate sotsiaalsete normide vastu. EL toetab jätkuvalt **naiste ja noorte võrdset, täielikku, tõhusat ja sisulist osalemist** kogu nende mitmekesisuses ning kõigis ühiskondliku ja poliitikaelu valdkondades, nagu on sätestatud ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskavas (2020–2027). EL toetab poliitilise ja rahalise toetuse ning turvalise ja soodsa keskkonna võimaldamist nii kodanikuühiskonna organisatsioonidele kui ka naissoost inimõiguste kaitsjatele, kes isiklikult või ametialaselt püüavad kaitsta ja edendada inimõigusi ja soolist võrdõiguslikkust või pakuvad kaitsvaid teenuseid naistele ja tütarlastele, kelle õigusi on rikutud.

35. EL kaitseb õigust **arvamus- ja väljendusvabadusele** nii internetis kui ka väljaspool seda. EL jätkab kõnealuste õiguste edendamist, tuginedes oma teedrajavatele algatustele ja kõrgetele standarditele, et toetada pluralistlikku, sõltumatut ja kriisidele vastupidavat meediasektorit. Nende hulka kuuluvad eelkõige Euroopa meediavabaduse määrus, üldsuse osalemise vastaste strateegiliste hagide direktiiv ning digiturgude määrus ja digiteenuste määrus. EL toetab jätkuvalt kindlalt meediavabadust ning ajakirjanike ja meediatöötajate õigust töötada turvalistes tingimustes, kartmata ahistamist, ähvardamist ja vägivalda nii internetis kui ka väljaspool seda. Üha olulisem on võtta otsustavaid meetmeid, et tagada vaba, sõltumatu ja pluralistliku meedia kui demokraatia nurgakivi püsijäämine kogu maailmas. EL töötab selle nimel, et tugevdada teabe terviklust ja ühiskonna vastupanuvõimet, sealhulgas õigust pääseda juurde asjakohasele, usaldusväärsele ja täpsele teabele. EL võitleb täielikus kooskõlas rahvusvahelise inimõigustealase õigusega desinformatsiooni ja välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide vastu. EL kasutab jätkuvalt kõiki olemasolevaid vahendeid, et kaitsta desinformatsiooniga seotud tegevuse eest, seda ennetada, tõkestada ja sellele reageerida, eelkõige toetades vaba ja sõltumatut meediat ning keskendudes kriitilisele meediapädevusele. Võttes arvesse üha ebaproportsionaalsemaid ja vägivaldsemaid reaktsioone meeleavaldustele kogu maailmas, kaitseb ja edendab EL **rahumeelse kogunemise ja ühinemise vabadust**. EL toetab **akadeemilist vabadust** ja kõrgharidusasutuste autonoomiat; neis asutustes saavad ideed jõudsalt areneda ja neid saab turvaliselt kahtluse alla seada.

36. EL toetab, edendab ja võimestab aktiivselt mitmekesist ja sõltumatut **kodanikuühiskonda**, soodustades nende sisulist osalemist kõigil ÜRO foorumitel. EL mõistab karmilt hukka igasuguse kättemaksu **inimõiguste kaitsjate** ja kodanikuühiskonna organisatsioonide suhtes, sealhulgas nende suhtes, kes teevad ÜROga mis tahes vormis koostööd. EL jälgib tähelepanelikult konkreetseteid riske, millega puutuvad kokku kodanikuühiskond ja inimõiguste kaitsjad, sealhulgas teatava kategooria isikud, kes kannatavad sageli diskrimineerimise, vägivalla ja ahistamise all, ning ELil on juhtroll kõigi nende jaoks turvalise ja soodsa keskkonna edendamisel. EL mõistab karmilt hukka kõik **piiriülesed repressioonid**, kutsudes kõiki riike üles täitma oma rahvusvahelisi inimõigustealaseid kohustusi, tagades, et nende territooriumil kaitset otsivaid teistest riikidest pärit isikuid ei ähvarda piiriülesed ohud ega sekkumine. Samuti on EL vastu kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ahendavatele õiguslikele ja haldusmeetmetele, nagu takistused valitsusväliste organisatsioonide registreerimisel, ressurssidele juurdepääsu piirangud ning koormavad kontrollieeskirjad ja aruandlusnõuded.
37. EL on jätkuvalt kindlalt vastu igasugusele **diskrimineerimisele**, sealhulgas soo, rassi, etnilise või sotsiaalse päritolu, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, puude, vanuse, seksuaalse sättumuse või soolise identiteedi alusel, ning pöörab erilist tähelepanu mitmekordse ja läbipõimunud diskrimineerimise vormidele ja võtab täiendavaid meetmeid igasuguse diskrimineerimise vastu võitlemiseks. EL kordab, et on pühendunud sellele, et tagada võrdsus ja mittediskrimineerimine, kaitsta kõigi inimeste õigust kasutada kõiki inimõigusi ja põhivabadusi ning kaitsta ebasoodsas, haavatavas ja tõrjutud olukorras olevaid inimesi. EL teeb järjepidevalt ja konstruktiivselt koostööd ÜRO volitatud isikutega, keskendudes vägivalla ja igasuguse diskrimineerimise vastu võitlemisele, ning toetab jätkuvalt tugevalt ÜRO tööd. EL kinnitab veel kord oma kindlat pühendumust austada ja kaitsta inimõiguste täielikku ja võrdset kasutamist LGBTI-inimeste poolt ja see tagada, ning väljendab oma sügavat muret nende vastu suunatud vägivalla, diskrimineerimise, vaenukõne ja häbimärgistamise tõsise leviku pärast. EL mõistab jätkuvalt karmilt hukka LGBTI-inimesi diskrimineerivad seadused, poliitika ja tavad. EL toetab prioriteedina samasooliste isikute vaheliste konsensuslike suhete üldist dekriminaliseerimist. EL kutsub üles lõpetama kogu maailmas igasuguse LGBTI-inimeste vastu suunatud vägivalla.

38. **Digitehnoloogia ja tehisintellektiga** seoses kinnitab EL taas, et samu õigusi, mis inimestel on väljaspool interneti, tuleb kaitsta ka internetis ja digitehnoloogia kontekstis ning et inimõiguste kaitse tagamiseks on vaja tugevaid kaitsemeetmeid. EL edendab aktiivselt universaalseid inimõigusi ja põhivabadusi, õigusriiki ja demokraatlikke põhimõtteid **digikeskkonnas**. EL jätkab inimõigustel põhineva inimkeskse lähenemisviisi toetamist digivaldkonnas, sealhulgas **tehisintellekti** ning muude uute ja kujunemisjärgus tehnoloogiate valdkonnas. EL kutsub jätkuvalt kõiki asjaomaseid sidusrühmi üles ennetama nende tehnoloogiate põhjustatud kahju ja hoiduma nende kasutamisest, kui sellega rikutakse universaalseid inimõigusi ja põhivabadusi või rahvusvahelist humanitaarõigust, ning EL kutsub kõiki riike üles kaitsma kodanikuühiskonna tegutsemisruumi internetis ning toetab avatud, vaba, kaasavat, turvalist, ülemaailmset, koostalitlusvõimelist ja turvalist interneti kõigi jaoks ning selle mitut sidusrühma hõlmavate aluste kaitsmist. EL toetab eraelu puutumatus austamist ning edendab õigust eraelu puutumatusle ja isikuandmete kaitsele.
39. EL tuletab meelde, et on põhimõtteliselt **surmanuhtluse vastu kõikidel juhtudel ja igas olukorras**. Kutsume kõiki surmanuhtlust kohaldavaid riike üles seda kaotama või siis säilitama või kehtestama moratooriumi esimese sammuna surmanuhtluse kaotamise suunas ning kutsume kõiki neid riike, kes kaaluvad surmanuhtluse taaskehtestamist, hoiduma sellisest sammust kui tagasiminekest. EL mõistab karmilt ja ühemõtteliselt hukka surmanuhtluse kohaldamise, sealhulgas juhtudel, kui rikutakse rahvusvahelisi miinimumstandardeid, toetab kindlalt asjakohaseid ÜRO resolutsioone ning kutsub üles tagama, et meelevaldne elu võtmine, sealhulgas kohtuvälised hukkamised oleks keelatud. EL edendab kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti surmanuhtluse kaotamist käsitleva teise fakultatiivse protokolliga edasist ratifitseerimist.

40. EL mõistab jätkuvalt hukka kõik piinamise ja muu julma, ebainimliku või inimväarikust alandava kohtlemise või karistamise juhtumid, olenemata nende toimumise kohast, ning astub välja meelevaldsete vahistamiste ja kinnipidamiste ning kadunuks jääma sundimiste vastu. EL tõstab teadlikkust seoses **piinamise** ja väärkohtlemise laialdasema kasutamisega poliitilise teisitõtlemise mahasurumiseks ja kodanikuühiskonna tegutsemisruumi piiramiseks. EL kordab oma üleskutset saavutada ÜRO piinamisvastase konventsiooni ja selle fakultatiivprotokolli universaalne ratifitseerimine ja tulemuslik rakendamine. EL jätkab piinamisvaba kaubanduse ülemaailmse liidu edendamist ning kaalub edasisi samme, et keelustada ülemaailmne kauplemine kaupadega, millel puudub muu praktiline kasutus kui kasutamine surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muuks julmal, ebainimlikul või alandaval moel kohtlemiseks või karistamiseks. EL kinnitab taas kord oma vankumatut pühendumust edusammude tegemisele **kadunuks jääma sundimise** kaotamisel, tuginedes kadunuks jääma sundimist käsitleva esimese ülemaailmse kongressi saavutustele.
41. EL kinnitab, et seisab kindlalt selle eest, et edendada ja kaitsta **usu- ja veendumusvabaduse** õigust kogu maailma inimeste jaoks. EL edendab ja kaitseb kõigi õigust omada või mitte omada usku või veendumusi, muuta oma usku või veendumusi või väljendada neid kas üksi või koos teistega, avalikult või eraviisiliselt. EL mõistab hukka diskrimineerimise, sallimatuse, vägivalda ja tagakiusamise usutunnistuse või veendumuste alusel ning taunib igasugust usulise vaenu õhutamist. EL jätkab usulise sallivuse, mitmekesisuse austamise ja vastastikuse mõistmise kultuuri edendamist ning viib edasi religioonide- ja kultuuridevahelist dialoogi, mis on rahumeelseks kooseksisteerimiseks hädavajalikud.

42. Pidades silmas rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise rahvusvahelise konventsiooni (ICERD) hiljutist 60. aastapäeva, jätkab EL konstruktiivset osalemist kõigis algatustes, mis on seotud võitlusega **rassismi**, rassilise diskrimineerimise, ksenofoobia ja sellega seotud sallimatuse vastu kogu maailmas. Samal ajal tuleb EL meelde oma pikaajalist seisukohta seoses vajadusega tagada ICERDi universaalne ratifitseerimine ning täielik ja tõhus rakendamine, samuti seoses vajadusega rakendada Durbani deklaratsiooni ja tegevuskava, ning ratsionaliseerida ja ühtlustada selle järelmeetmete mehhanisme. EL jätkab sisukat osalemist läbirääkimistel Aafrika päritolu inimeste inimõiguste austamist, kaitset ja järgimist käsitleva ÜRO deklaratsiooni kavandi üle. EL kinnitab taas oma pühendumust rassismivastasele võitlusele, sealhulgas ELi rassismivastase strateegia 2026–2030 kaudu.
43. EL kinnitab taas oma pühendumust edendada ja süvalaiendada **puuetega inimeste õigusi** kogu oma välistegevuses, sealhulgas eelseisva algatuse kaudu, mis käsitleb 2030. aastani kehtiva puuetega inimeste õiguste strateegia täiustamist. Tõhustame jõupingutusi tagamaks, et kõik puuetega inimesed saaksid kasutada oma õigusi teistega võrdsel alustel, sealhulgas relvakonfliktide ja muude humanitaarkriiside korral, ning et neile oleks kindlustatud täielik, tegelik ja sisuline osalemine ja kaasatus ühiskondliku, kultuuri-, haridus-, majandus-, kodaniku- ja poliitilise elu kõigis aspektides, sealhulgas edendades nende mõjuvõimu ja juhtivat positsiooni. EL kinnitab taas oma toetust ÜRO puuetega inimeste kaasamise strateegiale ja toetab ÜRO peasekretäri soovitusi selle rakendamise kohta.
44. EL kutsub kõiki riike jätkuvalt üles austama, kaitsma ja järgima kõigi rahvus- või etnilistesse, usu- ja keelevähemustesse kuuluvate isikute inimõigusi, sealhulgas kõigil asjaomastel foorumitel. EL edendab nende õigust tõhusalt osaleda kultuuri-, usu-, sotsiaalses, majanduslikus ja avalikus elus. EL on vastu igasugusele vägivalla või vaenu õhutamisele ning vaenukõnele nii internetis kui ka mujal, kaitses samal ajal õigust arvamuse- ja väljendusvabadusele.

45. EL võitleb jätkuvalt **lapse õiguste** kaitsmise eest, seades esikohale laste kaitsmise igasuguse vägivalda eest, sealhulgas digikeskkonnas, ning edendab üldist juurdepääsu kvaliteetsele, kaasavale ja turvalisele haridusele ning laste vaesuse ja lastevahelise ebavõrdsuse vähendamist. EL pöörab jätkuvalt erilist tähelepanu relvakonfliktidest mõjutatud ja konfliktijärgsetes oludes elavate laste kaitsele, tõhustades koordineerimist ÜRO mehhanismidega kooskõlas ELi suunistega relvakonfliktidest mõjutatud laste küsimuses. EL jätkab tööd laste diskrimineerimise kõigi vormide kaotamise nimel.
46. EL edendab jätkuvalt kõigi inimõiguste täielikku kasutamist **vanemaealiste inimeste** poolt, tagades nende osalemise kõigis eluvaldkondades, ning võitleb vanussurve, vanuselise diskrimineerimise ja vägivalda kõigi vormide vastu. EL teeb tööd selle nimel, et kõrvaldada lüngad kaitstes ja edendada sellega seoses rahvusvaheliste standardite tõhusat rakendamist, tehes samal ajal koostööd asjaomaste ÜRO organitega.
47. EL kinnitab taas oma kindlat pühendumust austada, kaitsta ja järgida kõiki **majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi õigusi**, sealhulgas õigust haridusele, toidule, tervisele, sotsiaalkindlustusele, piisavale eluasemele ja inimväärsele tööle, ning toetada sellega seotud asjakohaseid algatusi. EL osaleb aktiivselt aruteludes inimõigustekeskse majanduse üle. EL toetab jätkuvalt üldist juurdepääsu puhtale, piisavale ja taskukohasele joogiveele, sanitaartingimustele ja hügieenile ning juhib tähelepanu inimõiguste mõõtmele neis valdkondades. EL edendab jätkuvalt kultuurilisi õigusi ja kultuuripärandi kaitset.

48. EL jätkab koostööd ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo ning ÜRO **äritegevuse ja inimõiguste** töörühmaga, et edendada äritegevust ja inimõigusi käsitlevate ÜRO juhtpõhimõtete rakendamist kogu maailmas. Äriühingute kestlikkusalast hoolsuskohustust ja sunniviisilise töö vastast võitlust käsitlevad ELi õigusaktid on oluline alus ELi konstruktiivseks osalemiseks ÜROs, sealhulgas seoses äritegevust ja inimõigusi käsitleva konsensusel põhineva õiguslikult siduva instrumendiga. Selleks et tõhustada ohvrikaitset ja luua üle kogu maailma võrdsed tingimused, on oluline püüelda ÜRO liikmesriikide ulatusliku piirkondadevahelise konsensuse poole. EL jätkab riiklike tegevuskavade vastuvõtmise toetamist liikmesriikides ja partnerriikides ning teeb tööd, et luua terviklik ELi raamistik ÜRO juhtpõhimõtete rakendamiseks. Samuti osaleb EL konstruktiivselt ÜRO töörühmas, kelle ülesanne on töötada välja sõjaliste ja turvateenuseid osutavate eraettevõtete tegevust reguleeriv rahvusvaheline õigusraamistik.
49. Tunnistades **kliimamuutuste**, elurikkuse vähenemise, keskkonnaseisundi halvenemise ja reostuse mõju inimõiguste kasutamisele praeguste ja tulevaste põlvkondade poolt, jätkab EL tegevust, et edendada inimõigustel põhinevat lähenemisviisi eesmärgiga tugevdada kliimamuutuste leevendamiseks ja nendega kohanemiseks tehtavaid jõupingutusi. EL tuletab sellega seoses meelde riikide kui vastutajate kohustusi ja keskendub nendele õiguste omajatele, kes on planeedi kolmikkriisi tagajärgede suhtes kõige haavatavamad. EL edendab keskkonnavalaste ja põlisrahvaste inimõiguste kaitsjate olulist rolli ja toetab nende kaitseks võetavaid meetmeid. EL osaleb aktiivselt aruteludes, mille eesmärk on edendada inimõigust puhtale, tervislikule ja kestlikule keskkonnale, võttes arvesse ka Rahvusvahelise Kohtu 2025. aasta juuli nõuandvat arvamust. EL toetab seda, et rohepöörde raames vajalikud julged ja kiireloomulised meetmed oleksid õiglased ja kaasavad.

50. EL edendab jätkuvalt **põlisrahvaste** õigusi, nagu need on sätestatud põlisrahvaste õiguste ÜRO deklaratsioonis ja rahvusvahelises inimõigustealases õiguses, ning osaleb seda silmas pidades aktiivselt kõigil asjaomastel foorumitel, kus arutatakse põlisrahvaste õigusi. EL jätkab aktiivset osalemist kõigis jõupingutustes, mida tehakse, et edendada põlisrahvaste esindajate ja institutsioonide täielikku, tõhusat ja sisulist osalemist kõigil asjaomastel ÜRO istungitel, kus käsitletakse neid mõjutavaid küsimusi. EL rõhutab põlisrahvaste inimõiguste kaitsjate tähtsust, sealhulgas seoses maa ja loodusvaradega ning keskkonna, elurikkuse ja kliima kaitsmisega, ning seda, kui tähtis on tagada, et nad saaksid edendada inimõigusi kättemaksu kartmata. EL tuletab meelde põlisrahvaste erilist haavatavust kliimamuutuste kontekstis. Samuti edendab EL põlisrahvaste naiste võrdsust, täielikku, tõhusat ja sisulist osalemist ja juhirolli. EL rõhutab, kui oluline on tagada põlisrahvaste lastele juurdepääs haridusele nende emakeeles ja kultuuris.
51. EL tuletab meelde, et **õigus arengule** põhineb kõigi inimõiguste universaalsel, jagamatul, omavahel seotud, üksteisest sõltuval ja üksteist tugevdaval olemusel, kusjuures üksikisikud on arenguprotsessi kesksed osalised ja edasiviijad ning sellest kasusaajad ning riikidel lasub kohustus austada, kaitsta ja järgida kõiki inimõigusi kooskõlas oma kohustustega, mis tulenevad rahvusvahelisest inimõigustealasesest õigusest. EL tuletab meelde oma reservatsioone seoses õiguslikult siduva instrumendi eelnõuga, mis käsitleb õigust arengule, ja seoses lähenemisviisidega, mis võivad kahjustada riikide inimõigustealaseid kohustusi, seades õiguse arengule teistest inimõigustest kõrgemale või andes sellised õigused riikidele. EL tuletab samuti meelde, et kõikide inimõiguste täieliku elluviimise eest lasub põhiline vastutus riikidel. EL on jätkuvalt vastu mis tahes ennatlikule või tasakaalustamata protsessile, toetab läbipaistvat, kaasavat ja konsensusel põhinevat lähenemisviisi ning nõuab täielikku kooskõla rahvusvahelise inimõigustealase õigusega. EL jätkab konstruktiivset osalemist rahvusvahelistel foorumitel nii protsessi kui ka sisu osas, ilma et see mõjutaks tema lõplikku seisukohta.

52. EL jätkab meetmete tõhustamist, et kõigi **pagulaste, varjupaigataotlejate, riigisiseste põgenike ja rändajate** puhul järgitaks rahvusvahelist õigust ning edendataks ja kaitstaks inimõigusi, eelkõige põhiõigust taotleda varjupaika ning tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet, samuti erilise tähelepanu pööramist haavatavas olukorras olevatele isikutele. EL toetab ja rakendab jätkuvalt inimõigustel põhinevat lähenemisviisi rändealase koostöö suhtes. EL pakub jätkuvalt seaduslikke rändevõimalusi kooskõlas riiklike pädevustega. EL kutsub kõiki riike üles tõkestama **inimkaubandust ja rändajate smugeldamist** ning selle vastu võitlema, sealhulgas rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastu võitlemise ülemaailmse liidu raames. EL kinnitab taas oma pühendumust tegeleda ebaseadusliku rände probleemiga ja võidelda rändajate poliitilistel eesmärkidel ära kasutamise vastu, austades täielikult inimõigusi ja rahvusvahelist õigust. EL ei luba ühelgi riigil kuritarvitada oma väärtusi, sealhulgas õigust taotleda varjupaika.
53. EL kutsub kõiki riike üles tagama, et **terrorismile ja organiseeritud kuritegevusele reageerimine**, sealhulgas selle uurimine ja selle eest kohtu alla andmine, oleks täielikus kooskõlas rahvusvahelise õigusega, seades kesksele kohale ohvrite õigused. Terrorismi ja vägivaldse äärmusluse vastases võitluses ei tohi rikkuda rahvusvahelist õigust, sealhulgas inimõigusi ja rahvusvahelist humanitaarõigust, ning seda ei tohi sel eesmärgil ära kasutada.